2001130404040001
EXAMINATION FEBRUARY-MARCH 2024
MASTER OF ARTS (SANSKRIT)
(FOURTH SEMESTER)
ALANKAR SHASTRA & PASCHATYA KAVYA SHASTRA-LEVEL 4

[**Time: As Per Schedule**] **[Max. Marks: 50]**

Instructions:
1. Fill up strictly the following details on your answer book
   a. Name of the Examination : **MASTER OF ARTS (SANSKRIT) (FOURTH SEMESTER)**
   b. Name of the Subject : **ALANKAR SHASTRA & PASCHATYA KAVYA SHASTRA-LEVEL 4**
   c. Subject Code No : **2001130404040001**
2. Sketch neat and labelled diagram wherever necessary.
3. Figures to the right indicate full marks of the question.
4. All questions are compulsory.

Seat No:

Student's Signature

Q.1 નીચેના પ્રશ્નોના ટૂંકમાં જવાબ આપો (કોઈ પણ પાંચ) **10**

(૧) રસ નિષ્પત્તિ વિષયક જુદા જુદા મતોના નામ અને આચાર્યના નામ લખો.

(૨) કુલ કેટલા અને કયા – કયા ભાવોનો સ્થાયિ ભાવ સાથે સંયોગ થવાથી રસ નિષ્પત્તિ થાય છે?

(૩) વીર અને રૌદ્ર રસના સ્થાયિ ભાવ જણાવો.

(૪) નાટયશાસ્ત્રના છઠઠા અધ્યાયનું નામ અને અભિનવભારતી ટીકાનું મૂળ નામ જણાવો.

(૫) એરિસ્ટોટલ અનુકૃતિનો શો અર્થ થાય છે?

(૬) લોન્ઝાઈનસના ગ્રંથનું નામ અને સમય લખો.

(૭) ડ્રાઈડનના મતે કાવ્યનું પ્રયોજન જણાવો.

Q.2 સાનુવાદ વિવરણ કરો. (કોઈ પણ ત્રણ) **13**

1) विभावानुभावव्यभिचारीसंयोगाद रसनिष्पत्तिः । अत्र भट्टलोल्लटप्रभृत यस्तावद् एवं व्याख्यायुः । विभावादिभिः संयोगाडर्थात् स्थायिनः, ततो रसनिष्पत्तिः । तत्र विभावश्चित्तवृत्तेः स्थाय्यात्मिकाया उत्पतौ कारणम् । अनुभावाश्च न रसजन्या विवक्षिताः, तेषां रस कारणत्वेन गणनानर्हत्वात्, अपि तु भावनां एवं येडनुभावाः ।

2) यत्र शान्तस्य स्थायी "विस्मयशमा" ईति कैश्चित्पठितः । उत्साह एवास्य स्थायीत्यन्ये । जुगुप्सेति केचित् । सर्व इत्येके । तत्वज्ञानजो निर्वेदोडस्य स्थायी । एतदर्थमेवोभयधर्मोपजीवित्वखापना यामङ्गलभूतोडप्यसौ पूर्व निर्दिष्टो व्याभिचारिषु । अभिनयस्योपजीवका ईति तदनन्तरं सात्त्विकाः ।

3) देवतादौ साधारणीकरणायोग्यत्वात् । समुद्रलङ्घनादेरसाधारण्यात् । न च तद्वतो रामस्य स्मृतिः । अनुपलब्धत्वात् । न च शब्दानुनादिभ्यः तत्प्रतितौ लोकस्य सरसता प्रयुकत (सताऽपियुकत) प्रत्यक्षादिव| नायकयुगलकावभासे हि प्रत्युत लज्जाजुगुप्सास्पृहादिस्वोचितचितवृत्त्यंतरोदयव्यग्रतया का सरसत्वकथाऽपि स्यात् । तत्र प्रतीतिरनुभवस्पृत्यादिरूपा रसस्य युकत ।

4) ननु प्रमदादिभिः कारणैः कटाक्षादिभिः कायैः धृत्यादिभिश्च सहचारिभिर्लिङ्गभूतैर्या लौकिकी कार्यरूपा कारणरूपा सहचारिरूपा च चित्तवृत्तिः प्रतीतियोग्या तदात्मकत्वेन सा नटचित्तवृत्तिः प्रतिभाति, हन्त तार्हि रत्याकारेणैव सा प्रतिपन्नेति दूर रत्यनुकरणतावाचोयुक्तः ।

5) अनुपलब्धत्वात् । न च शब्दानुनादिभ्यः तत्प्रतितौ लोकस्य सरसता प्रयुकत प्रत्यक्षादिव। नायकयुगलकावभासे हि प्रत्युत लज्जाजुगुप्सास्पृहादिस्वोचित्तवृत्यंतरोदयव्यग्रतया का सरसत्वकथाडपि स्यात् । तत्र प्रतीतिरनुभवस्मृत्यादिरुपा रसस्य युकत ।

Q.3 ભરતમુનિનુ રસસૂત્ર સંસ્કૃતમાં લખી ભરતમુનિના મતાનુસાર સવિસ્તાર સમજાવો. **13**

અથવા

ભટ્ટનાયકના 'રસભુક્તિવાદ' ના પ્રમુખ તત્વોની વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

Q.4 નીચેનામાંથી ગમે તે બે વિશે વિવેચનાત્મક નોંધ લખો. **14**

(૧) વૈયક્તિક પ્રતિભા વિશે ઈલિયટના વિચારો

(૨) જહોન ડ્રાઈડનનો કાવ્ય સિધ્ધાંત

(૩) એરિસ્ટોટલનો અનુકરણવાદ

(૪) કલ્પના સિધ્ધાંતના સ્થાપક કોલરિઝ

*****